

KERESZTÉNY KISKÖNYVTÁR

II. SOROZAT.

A hitigazságok könyvei

1. FÜZET.

Elmélkedés a halálról

.. ÁRA ..

20

• FILLÉR •

Írta ~ ~ ~ ~ ~

Dr. Mihályfi Ákos

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

STEPHANEUM NYOMDA R. T. BUDAPEST

Nihil obstat.

Dr. Desiderius Bita,
censor dioecesanus.

Nr. 1628.

Imprimatur.

Strigonii, die 1. Aprilis 1916.

Ludovicus Rajner,
episc., vic. generalis.

*Az egyházi főhatóság és rendi hatóság
engedélyével.*

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám.

Elmélkedés a halálról.

Emlékezzél meg, hogy porból vagy és
ismét porrá leszel.

Kevesen vannak, akik tiszta, helyes fogalommal bírnak a halálról ; még kevesebben, akik a halál egész jelentőségét átértik és át-
érik. A halálnak kettős jelentménye van : *megválás a földtől*, elenyészése, elpusztulása a testnek, ez az egyik ; *a lélek átköltözése az örökkévalóságba*, ez a másik. Sajnos, az emberek nagy része csak a halál első jelentményére gondol, hogy t. i. az a testnek enyészete, pusztulása ; figyelmen kívül hagyja a másikat, amely pedig fontosabb, lényegesebb, hogy t. i. a halál az örök élet kapuja s így nem más, mint a lélek átköltözése az örökkévalóság birodalmába. Pedig e második szempont nélkül helyes fogalmat a halálról nem alkothatunk ; annak egész jelentőségét, súlyát föl nem foghatjuk ; sőt teljesen hamis képet nyerünk a halálról ; ami benne rettenetes, azt az egyoldalú fölfogás mellett vigasztalónak találjuk ; ami pedig a halálban re-

ménnyel, vigasszal, bátoritással tölthetne el, azt nem veszi észre a csalódástól megkápráztatott lelkünk. Igen, a halál helyes vagy helytelen, egyoldalú, vagy teljes fölfogásától függ az egyes emberek élete is ép úgy, mint az egyesekből álló társadalom irányzata is. Egészen másképp élnek azok, akik a halálban csak a test pusztulását, a földi élet megszűnését látják s egészen másképp folyik azoknak az élete, akik előtt a halál az örökkévalóság hajnalhasadását jelenti.

Nézzünk csak kissé körül az emberi társadalomban. Ott látjuk a gazdagok között az élvezeteknek s gyönyöröknek raffinált hajhászását ; élni, mindent élvezni : ez sokaknál az egyedüli életelv, az üdvözítő jelszó, akiknél azután még a bűn is, ha élvezetet ad, erényszámba megy, akik más erkölcsöt nem ismernek, mint lelkük fortélyát és ravaszságát, mellyel új és új élvezeteket találnak ki. Honnét van a földi örömeknek és élvezeteknek ez az örült hajhászása, mely már az egész társadalom légkörét megtelítette mérges miazmaival? Onnét, mert az emberek elfeledték, hogy mi a halál. Rövid az élet, mondják, ezt ki kell használni, ki kell élvezni, még pedig sietve, lázasan, mert gyorsan eljön a halál s azzal vége mindennek.

Nézzünk a szegények, a munkások rétegeibe s ott meghallhatjuk a rettenetes elégedetlenség elfojtott moráját, mely a gazdagok ellen irányul s melyet csak a katonaság, a csendőrség szurony-erdeje tart vissza a kitöréstől. Mi az oka ennek? Megmondotta egy szocialista : *Elvettétek tőlünk az örök élet hitét, adjátok hát ide a földet !* Ha a halál csak a földi élet enyészete, akkor rettenetes, elviselhetetlen a földi nyomor, szegénység ; akkor örületes még a gondolat is, hogy egyesek kényelemben, gazdagságban úsznak, mások meg nyomorogjanak. Sokat gondolkoznak, tanácskoznak, írnak, vitatkoznak a tudósok és államférfiak a társadalmat fenyegető szocialista és anarchista áramlatokról s tesznek is itt-ott üdvös intézkedéseket. De bizonyos az, hogy ezt a fenyegető veszedelmet csak egy módon lehet teljesen orvosolni, ha a gazdagok és a szegények, az urak és a szolgák, a munkaadók és a munkások a halál helyes fogalmát, az örök élet hitét visszanyerik. Amíg ez nem történik meg, addig minden intézkedés és rendszabály csak ideiglenes elodázása a társadalom legnagyobb katasztrófájának.

Még egy jelenségre mutatok rá, mely oly szomorúan bizonyítja, hogy az emberek nagy részéből kiveszett a halál igazi fogalma, a

halál jelentőségének ismerete. Alig vehetünk kezünkbe ujságot, mely ne adna hírt egy vagy több *öngyilkosságról*. Ennek az orvos jelentette ki, hogy gyógyíthatatlan a betegsége; amaz a betegágyban már nem tudta elviselni fájdalmait; ez nagy nyomorban él, amaz szerelmében csalódott; ez elkártyázta vagyonát, az meglopta hivatalát, sőt olvassuk, hogy a gyermekek is, mert rossz bizonyítványt kaptak, mert megfeddték őket szüleik — fölkeresik a halált: egy kis méreg, egy pisztolylövés, egy ugrás — gondolják — megszabadít minden szégyentől, csalódástól, szenvedéstől, büntetéstől; a halállal megszűnik minden, jön az örök nyugalom, jobban mondva, a pusztulás, az örök megsemmisülés.

Szerencsétlen örültek! Minő rettenetes csalódás leszen a részetek! A halál percében, melytől az élet kialvását, a fájdalom megszűnését, a szégyen és csalódás eloszlását várjátok, föltáruul elöttetek az örökkévalóság fájdalma, szégyene és csalódása. *Rettenetes az élő Isten kezébe esni*,* mondja Szent Pál apostol s ti, midőn a mélységbe ugortok, midőn a méreggel életeteket kioltjátok, ennek az élő Istennek kezébe estek.

* Zsid. 10, 31.

Ime, ez az egy-két vonás a társadalom irányzatáról, megmutatja, hová vezet a halál egyoldalú, helytelen fölfogása. Enyészet a halál, pusztulás az, igen, de csak a testre nézve; megválás a földtől, de nem az élettől; a halál az örök élet kapuja, melyen át a lélek átköltözik az örökkévalóság birodalmába. S mi lesz ott a sorsa? Milyen lesz ez az örök élet? Olyan, aminőt földi életével kiérdemelt, olyan, aminő volt halála percében. Jó volt, igaz volt, Isten kegyelmében volt, akkor része lesz az örökkévalóság boldogsága; gonosz volt élete, gonosz volt halála, akkor az örökkévalóság kárhozata leszen a része. Mi más színben tűnik most föl előttünk az élet s ennek záróköve a halál! *Földi életünktől függ örökkévalóságunk*, ennek boldogságát vagy boldogtalanságát mi szereztük meg. Erényesen éltünk, Isten kegyelmében, megtartottuk Isten törvényeit: boldogok leszünk; bűnös életet folytattunk, Isten ellen föllázadtunk: boldogtalanok leszünk. Bármily csábító legyen is a föld bűnös öröme, nem kell, ha az örökkévalóság kárhozatát vonja maga után; bármily nehéz legyen is a szenvedés, a nyomor, elviselem, ha az örökkévalóság boldogsága fog érte kárpótolni. Siessenek csak mások élni és élvezni, az igazi keresztény inkább

arra gondol, hogy földi élete előkészület legyen a halálra, az örökkévalóságra! Éljenek bár a hitetlenek egyedül testüknek, az igazi keresztény több gondot fordít lelkére, mely a halál után bemegy az örök élet országába, mint testére, mely a halál után egy-két napra szétfoszlik, elrohad, a férgek martaléka lesz! *«Mit ér az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?»** Igen, mit ér a világ minden gazdagsága, gyönyöre, élvezete, dicsősége, kitüntetése, mely csak 40—50 évig tart, ha erre az egész örökkévalóságon keresztül fájdalom, szenvedés, kárhozat következik? De viszont, vajjon sok, nagy, elviselhetetlen-e az a szenvedés, mely itt a földön bennünket ér, mely, ha azt türelemmel, Isten akaratában megnyugodva hordozzuk, egy-két év múlva a halál percében véget ér s melyért Isten az örökkévalóság boldogságával fog jutalmazni? Vajjon, mi jobb, a földi szenvedés elkerülése végett erőszakkal kioltani az életet s így az örök kárhozat veszélyének tenni ki magát, vagy türelemmel viselni a ránk rótt keresztet egy-két évig, mely után száz, ezer esztendő, az örökkévalóság békéje, nyugalma, kimondhatatlan bol-

* Máté 16, 26.

dogsága következik? Mi jobb, itt a földön megittasulni a bűn mámorától, hogy az örökkévaló szenvedés rettenetességére ébredjünk föl, ábránduljunk ki? Vagy pedig éretnyes, önmegtagadó életet folytatni, melyből mint a virágból a gyümölcs, az örök boldogság fejlődik ki?

De elhagyva ezeket a szomorú képeket, nézzünk csak kissé körül a jámbor keresztények között. Ezeknél is, bár ismerik a halál kettős jelentőségét, úgy tűnik föl, hogy ők is csak az elsőre, *a test pusztulására*, a földi élettől való megválásra tekintenek, a másikat, a halál leglényegesebb oldalát, mely *a lélek átköltözése az örökkévalóságba*, úgyszólván teljesen figyelmen kívül hagyják; az első vonás forog csak eszükben, a második elhomályosodva borong szívüknek mélyében. Itt van pl. egy család, melyben egy halálos beteg családtag vívja utolsó küzdelmét. A családtagok elkövetnek mindent, hogy fájdalmait enyhítsék, de nem jut egyiknek sem eszébe, hogy papot hívjanak, aki a beteget a szentségekben részesítse, a beteg lelkéről gondoskodnék, vagy ha egyik-másiknak eszébe jutna is, a többiek visszatartják, nehogy a beteg izgatottabb legyen, nehogy neki keserűséget, fájdalmat okozzanak s ezért legfőlebb

csak az utolsó percben, mikor már önkívületben van a beteg, hivatják a papot, holott ilyenkor a szentségeknek a legnagyobb valószínűség szerint nincs semmi hatásuk. Mi más ez, mint a halál egyoldalú, helytelen fölfogása? melyben csak a test enyészetére gondolunk; azzal, hogy a halál után a lélek az örökkévalóságba megy át, nem törődünk. Meghalt a drága családtag, jönnek a részvétlátogatók; azt kérdezik, hogy mennyit szenvedett, de hogy gyónt-e, fölvette-e az utolsó kenetet, hogy hitben-reményben, Isten akaratában megnyugodva, Istennel kibékülve halt-e meg — arra nem is gondolnak. Hányszor halljuk — halottam magam is sokszor, főleg azoktól, kiknek súlyos, nehéz betegek voltak — *«én legjobb szeretnék rögtön halállal meghalni : mikor éjjel, álomban egy perc alatt megszűnik az élet, nem érez az ember fájdalmat.»* Mi más megint ez, ájtatos hallgatóim, mint a halálnak helytelen, egyoldalú fölfogása, mely csak a test pusztulására gondol; azzal, hogy a halál útján a lélek az örökkévalóságba lép, nem törődik. S azután egy-egy halálesetnél nem látunk-e valóban pogány kétségbeesést a hátramaradottak részéről, kik örjöngenek fájdalmukban : vége van, örökre elvesztettük, nincs többé atyánk, anyánk,

gyermekünk ! Mit mutat ismét ez az őrjöngő fájdalom, mint azt, hogy a halálban csak a test pusztulását látjuk s nem figyelünk a halál leglényegesebb oldalára, az örökkévalóságba való átköltözésre.

Vagy nézzünk meg egy temetést ! Ott látjuk a drága koporsót, szemfödőt, virágokat, minden a testnek ; ezer meg ezer ember kíséri ki a sírhoz, de hányan mondanak el csak egy Miatyánkot is a lélek üdvéért ? Mi mást mutat ez, mint azt, hogy lelkünkben elhomályosodott a halál igazi fogalma, csak a test pusztulását látjuk benne, a lélek átköltözésére az örökkévalóságba nem gondolunk.

Igen, a halál helyes fogalma vezet bennünket az élet helyes fölfogásához ; hogy jól élhessünk, lelkünk előtt kell tartanunk, mi a halál, mi következik, mi vár reánk a halál után. Az életnek igazi komolyságot, a bűn kísértései ellen erőt, a jólét örömei között józanságot, a nyomorban reményt, a szenvedésben vigaszt, az élet minden viszonyában helyes útmutatást csakis a halál igaz fogalma nyújthat.

★

Lelkünk elé állítva így a halál igaz képét,
mely egyik oldalon a test enyészését mutatja,

a másikon pedig a lélek átköltözését az örök életbe, vizsgáljuk meg a halál tulajdonságait.

Először is bizonyos az, hogy mindnyájan meghalunk. Ezt a sorsot ki nem kerülheti senki. Ez az egyetlen igazság, amit soha senki kétségbe nem vont : mindnyájan meghalunk. De másrészt bizonyos az is, hogy halálunktól függ örökkévalóságunk. *«Ha a fa ledőlt délre vagy északra, ott marad, ahová esett»*,* mondja a Szentlélek. Ilyen lesz a lélek sorsa is : ha jó halállal halt meg, ha az Isten kegyelmében : boldog lesz az egész örökkévalóságon keresztül ; de ha halálakor a bűnben volt, ha a bűnben halt meg : vége van, kárhozat lesz része az egész örökkévalóságon keresztül. Ó rettenetes ez a halál perce, melytől az örökkévalóság függ ! Ez az ember életének legfontosabb pillanata, mely határoz üdv és kárhozat, boldogság és boldogtalanság fölött. Ki az, aki erre a fontos, erre a mindennek fölött döntő, határozó pillanatra ne akarna jól előkészülni?

Igen ám, de az bizonytalan, hogy mikor, mily körülmények között ér bennünket a halál. Minden percben, minden pillanatban meghalhatunk. Ki biztosít bennünket az életről? Ki mer magának csak egy napot is igérni?

* Préd. 11, 3.

Ki tudja, hogy ágya, melybe lefekszik, reggelre nem lesz-e koporsója? Ki tudja, mikor reggel fölkel, megéri-e az estét? Mi biztosít bennünket a halál ellen? A fiatalság? az erő? az egészség? Hát nem halhatunk meg rögtön halállal? nem érhet uton-útfélen bennünket valami váratlan szerencsétlenség? Hát nem mindennapi dolog az, hogy 16—18—20 évesek is ép úgy meghalnak, mint 80 évesek? Hát még nem olvastátok soha, hogy ez a fiatal lány táncközben görcsöt kapott s tancosa karjai közt halt meg? Ez a fiatal, egészséges asszony egy rossz hír hallatára halva rogyott össze? Ez vagy amaz erőteljes férfiú egészségesen megy el hazulról, s egyszerre csak hirül viszik, hogy az utcán, hivatalában, a kávéházban holtan fekszik? Nem mindennapi dolog-e ez? S az a sok szerencsétlenség! Valóban az ember élete hajszálon függ, bármerre menjünk, nem vagyunk biztosak életünk fölül: hajón, vasúton, kocsin ki vagyunk téve a veszedelemnek; sétánk közben fejünkre hullhat egy kődarab, vagy megcsúszunk s szerencsétlenül esünk el, hazamenet leszakadhat lábunk alatt a lépcső, az ételbe, az italba véletlenségből valami mérges anyag keveredhetik, explodál a gáz, megfojt a szénegőz, eléget a lámpa meggyulladt olaja, egy megőrült

családtag, cseléd vagy idegen leszúrhat, lelőhet bennünket, de ki tudná elsorolni a váratlan halál minden körülményét! Vegyék kezetekbe az újságokat, úgyszólván nincs egy nap, melyen ne volna egy-egy szerencsétlenség, váratlan halál följegyezve, még pedig nem az egész világról, hanem csak fővárosunkról. Hát nem valószínű-e, hogy egyik nap mivelünk is hasonló történhetik? Ezért int bennünket az Üdvözítő: *«Legyetek éberek, mert nem tudjátok sem a napot, sem az órát», «ébren legyetek, mert miként a tolvaj, jön az ember fia»*.^{*} Amint a tolvaj nem jelenti be előre látogatását: úgy a halál sem; teljesen váratlanul ront reánk.

Mi következik ebből? Mi más, minthogy *a halálra elő kell készülnünk*. Amilyen a halálunk, olyan lesz örökkévalóságunk; de mivel bizonytalan, mikor s hogyan fogunk meghalni, örökkévalóságunkat veszélynek, bizonytalanságnak kitenünk nem szabad. Úgy kell élnünk, hogy sohase találjon bennünket készületlenül a halál; bármikor törjön is reánk, nyugodtan léphessünk át az Örökkévalóság birodalmába. Ne áltassuk magunkat azzal, hogy nem valószínű, hogy mi hamar-

^{*} Lukács 12, 40.

san meg fogunk halni. Ez nem áll ; nem bizonyos, de valószínű ; az pedig bizonyos, hogyha rossz, bűnös lelki állapotban halunk meg, örökre elkárhozunk. Ezzel a bizonyos rettenetességgel szemben nem lehet gyér valószínűséggel játszani. Lehet, hogy nem halunk meg még most, de az is lehet, hogy meghalunk. S mi lesz velünk, ha most halunk meg !

Egyszer egy könnyelmű fiatalember ezt kérdezte mesterétől : «Mester, meddig élhetek én még bűnben anélkül, hogy az örök boldogság elvesztésétől kellene félnem?» — A mester felelé neki : «Vétkezhetsz, ameddig csak akarsz ; csak egy nappal halálod előtt térj meg igazán». Tetszett a fiúnak a felelet s vigan távozott, de csakhamar visszajött s ismét kérdezte tanítóját : «De most mond meg azt is, mikor fogok meghalni, hogy halálom előtt egy nappal megtérhessek.» Erre a mester így válaszolt : «Azt nem tudom neked megmondani ; de azt mondhatom, hogy életednek egyetlen egy perce sem biztos. Ezért azt tanácsolom neked, hogy még ma igyekezzél megtérni, Isteneddel kiengesztelődni, bűneidet elhagyni ; mert lehet, hogy már holnap késő lesz».

Igen, ezt tanácsolom én is tinektek, kedves

olvasóim, ez az első, legszükségesebb előkészület a halálra ; ha lelkünket a bűn súlya terhelné, attól igyekezzünk mielőbb megszabadulni ; mert amint Szent Ágoston mondja : «Aki a bűnbánónak bocsánatot ígért, a bűnösnek a holnapi napot nem ígérte meg».

De a halál bizonytalansága legyen folyton a mi életünk őre is : ez a gondolat kísérfen bennünket mulatságainkban, társaságainkban, cselekedeteinkben ; ez őrizzen meg bennünket minden olyantól, ami bűn volna, ami véték volna az Isten törvénye ellen ; ez a gondolat buzdítson bennünket az erények s jó cselekedetek gyakorlására, lelkünk üdvének gondozására ; ez a gondolat ösztönözzön bennünket, hogy este a lefekvéskor tökéletes bánatot indítsunk bűneink fölött, reggel fölkeléskor az Isten malasztját kérjük ki munkálkodásunkra ; ez legyen irányítónk, hogy mindenben és mindenkor Isten szent akaratát igyekezzünk teljesíteni. Mert «a halál, mint a szentatyák mondják, rendesen az élet visszhangja» ; amilyen az élet, olyan a halál ; aki jámborul él, Istennek szolgál, az erény útján jár, az rendesen jámborul hal is meg ; de aki a könnyelműség, a véték útjára lép, aki egész életét bűnben tölti el, annak rendesen a halála sem vigasztaló. *«A halál az élet*

visszhangja» — éljünk tehát úgy, hogy ettől a visszhangtól ne kelljen megrémülnünk.

Azonban nem hallgathatom el azt sem, ami hitünknek dogmája, hogy t. i. *a végső állhatatosságról senki sem lehet biztos*; a legjámborabb keresztény, a legszentebb apáca, a legbuzgóbb pap sem lehet arról biztos, hogy jó halállal fog egykoron meghalni. «Én püspök vagyok — mondá Szent Ágoston — s igazat beszélek; én már Libanon cédrusait, népek oszlopait láttam enyészetbe dőlni; holott oly biztos voltam róluk, mint nazianzi szent Gergelyről vagy Szent Ambróról.»

De habár *a végső állhatatosság kegyelmét nem lehet kiérdemelni*, habár arról biztosak nem lehetünk — *lehet azt alázatos, állhatatos imádsággal kikönyörögni*. Ezért, kedves olvasóim, ne engedjete elmulni egy napot sem, hogy ne imádkoznátok a jó halál kegyelméért. Főleg a boldogságos Szűz kitartó tisztelete s amint jámbor lelkek mondják, a szent olvasó állhatatos végzése a leghathatósabb eszköz a jó halál kegyelmének kinyerésére. De legalább is azt tegyétek föl mindnyájan magatokban, hogy ezután minden este, minden reggel egy Üdvözlégy Máriát fogtok elmondani, hogy a Szűz Anya veletek legyen a halál nehéz, mindenekfölött döntő pillanatában.

Jézus Krisztus az ő végtelen irgalmában, hogy nekünk a halálküzdelmet, a lélek erőszakos elválását a testtől s az örök életbe való átköltözését megkönnyítse, egy külön szentséget, *az utolsó kenet szentségét* alapította. Az Egyház pedig, mint mindnyájunknak szerető anyja, úgy intézkedett, hogy nehéz betegségünkben az Isten szolgája jöjjön hozzánk, a töredelem szentségében bűneinket megbo csássa, Jézus Krisztus szent testével, melyet az Oltáriszentségben nyújt, lelkünket Isten malasztjában megerősítse, az utolsó kenet szentségével pedig a nagy útra előkészítsen. Boldog az a keresztyény, akinek Isten megadja a kegyelmet, hogy Krisztus szentségei által megtisztítva, megszentelve, megerősítve mehet át a halál kapuján az örökélet országába! Ezért imádkoztatja velünk az Egyház a litániában: *«Az előkészületlen s rögtön haláltól ments meg Uram minket!»* S ezért is, ájtatos keresztyények, valahányszor a boldog halál kegyelméért imádkoztok, s ezt tegyétek meg mindennap, imádkozzatok azért, hogy a halál előtt Krisztus Jézus szentségeiben részesülhessetek. S ha bármikor súlyos betegség látogatna meg, vagy halálveszedelem fenyegetne bennünket — ilyen pl. minden veszélyes operáció, ilyen veszedelemben forog

mindenanya is áldott állapotában — ne mulasztátok el, sőt elsőnek, legfontosabbnak, legszükségesebbnek tekintsetek az Egyház szentségeinek föl vételét ; ne várjátok, hogy rokonaitok szólítsanak föl erre, hisz magatok tudjátok, hogy a rokonok sokszor hamis félelemből, álkönyörületből és szeretetből nem mernek szólani ; ti magatok kérjétek, sűrge ssétek, hogy papot hívjanak, hogy lelketeket a halálra még idejében és kellően előkészíthessétek.

Befejezésül egy eseményt mondok el, mely néhány évvel ezelőtt Párisban történt. Egy előkelő hölgyről van szó, akit a keresztény hitben neveltek ugyan föl, de aki életében nem törődött semmit a vallással. Egész életét, minden idejét a társaság, estélyek, mulatság, színház, hangverseny, futtatás foglalták le ; egyedüli gondját öltözéke, szépségének ápolása és az élvezetek képezték : hiúság, nagyzás, fényűzés, könnyelműség s élvezet-hajhászás elfeledtették lelkével a vallásos életet teljesen. Egy alkalommal előkelő társaságban a divatos babonával, spiritisztikus dolgokkal, többek között asztalkopogtatással foglalkoztak. Mindenféle badar kérdésekre

lesték a kopogó asztal feleleteit. Egyszerre ez az előkelő hölgy nevetve kérdezi : meddig élek még? — s az asztal csak *egy*et koppant. A még előbb nevető hölgy elhalványult, összerázkódott s rosszulétről panaszkodva, ott hagyta a társaságot. Még csak egy évig élek! — ez a gondolat volt folyton eszében s ez a gondolat átváltoztatta őt teljesen. Nem járt társaságba, nem látták őt többé a mulatságok és élvezetek zajában, annál többet lehetett őt látni a templomban ; elhagyta fényűzését, helyette az irgalmasság jó cselekedeteivel foglalkozott. Még csak egy évig élek! — ez a gondolat üzte őt folyton, hogy ezt az egy évet fölhasznáija lelke üdvére, aki annyi évet elpazarolt a mulatságra és élvezetre.

Elmult egy esztendő s a hölgy nem halt meg ; hisz az a kopogó-asztal nem jóslat, csak ostoba babonáság s most ismét fölkeresték barátnői, hívták vissza a társaságba, az élvezetek és mulatságok árjába. De a hölgy nem ment, hanem ezt válaszolta : «Ez az év volt tulajdonképen egy jobb élet születése reám nézve ; ebben az évben találtam meg újra Istenemet és önmagamát és Isten közelében most oly békét, megelégedést és örömet érzek, minőnek ezelőtt sohasem voltam részese. Most egészen fölfoghatatlannak tűnik föl előtt-

tem, hogyan engedheti át magát egy eszes lény azoknak a haszontalan hiúságoknak, melyeknek én is rabja voltam ; hogyan töltheti el életét oly üresen, haszontalanul».

Én nem vagyok jó, nem is akarok, az Isten őrizzen meg attól, babonát üzni ; de minden babona és jóstehetség nélkül merem mondani, hogy e füzet olvasói közül legalább is egyre ez az év az élet utolsó esztendeje ! Ki lesz ez az egy közülünk — azt csak a jó Isten tudja, de mindegyikünk gondolhatja : *talán én leszek*. S ez a gondolat kísérjen bennünket : talán ez év életem utolsó éve s ép ezért ezt az évet folhasználom teljesen lelkem üdvének munkálására, a jámbor, keresztény halálra előkészületül. Arról biztos vagyok, hogy óriási változást fog előidézni mindnyájunkban ez a gondolat, ha ezt az egész évben szüntelenül megőizzük lelkünkben. A halál gondolata meg fog tanítani jámbor, buzgó, keresztény életre. És ha csakugyan egyikhez közülünk, aki e gondolattal foglalkozva élt, az isteni gondviselés elküldi a halált — az az egész örökkévalóságon keresztül áldani fogja azt az esztendőt, melyet a halálra való előkészületre használt föl ; de a többiek is, akiknek az Isten még időt ad tovább is a földi munkálkodásra, nem fogják megbánni soha azt az esz-

tendőt, melyben a közeli halál gondolatával foglalkoztak ; mert az igazi élet tulajdonképen ott kezdődik, mikor az ember a halál gondolatával megbarátkozik, a halál való, helyes gondolatával, mely nemcsak a test enyészetét jelzi, hanem a lélek átvándorlását is az örökéletbe, jelzi annak a boldogságnak hajnalát is, melyre nem fog alkonyat következni, hanem amely ragyogni fog örökön örökké.

